

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาและเจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดดไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งทำให้ประเทศไทยได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการนำในการก้าวเข้าไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมของโลก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการวางแผนพัฒนาประเทศให้คงอยู่และพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้าต่อไป จะต้องสามารถควบคุมทิศทางและจัดการกับกระแสของโลกแห่งโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีสารสนเทศให้ได้ (ทศพร, 2549 : 3) ในขณะที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่แพร่กระจายอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว เป็นโอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพมนุษย์ได้หลากหลายวิธีการ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีเหล่านั้น ทั้งความรู้ ทักษะ พื้นฐานในการใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ถ้าไม่สามารถดำเนินเรื่องดังกล่าวได้ ย่อมมีโอกาที่จะเกิดช่องว่างทางความรู้ ขึ้น และโอกาสที่จะก้าวไปสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ย่อมเป็นไปได้ยาก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ซึ่งในบรรดาการพัฒนาทรัพยากรทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นเงินทุน สถานที่ ดึก อาคาร ที่ดิน อุปกรณ์เทคโนโลยี อื่น ๆ คนนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนา เนื่องจากคนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่า มีสภาวะอยู่ในสภาพที่เป็นทุนทางปัญญา เป็นต้นทุนของปัจจัยแห่งความสำเร็จทั้งปวง ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญก้าวหน้าหรือความเสื่อมถอยขององค์กร เป็นดัชนีสำคัญที่ใช้วัดความเจริญรุ่งเรือง วัดขีดความสามารถที่แข่งขันได้ขององค์กรและของประเทศ ซึ่งก็คือ สมรรถนะของกำลังคน โดยสามารถวัดได้ทุกระดับชั้นในองค์กรทั้งในปัจจุบันและในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูประบอบราชการ สำนักงาน ก.พ., 2543 : 16)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานหนึ่งของการปกครอง ที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการพัฒนาประเทศในฐานะเป็นนิติบุคคล จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้กำหนดให้รัฐกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึงตนเอง และตัดสินใจในกิจกรรมของท้องถิ่นได้เอง มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงการบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดถึงความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลดังกล่าวหากเป็นไปได้และมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถปฏิบัติการกิจได้ประสบผลสำเร็จ (นันทวัฒน์, 2552: 90-91) ในส่วนของการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการวางแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้ทำงานภายใต้วัฒนธรรมอิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้แผนแม่บทของเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554 – 2563 ของประเทศไทย (ICT 2020) ที่ต้องการให้ประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด อันจะช่วยนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ในที่สุด (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2552: 1)

จากการศึกษาข้อมูลความต้องการใช้งานบุคลากรด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานในปัจจุบัน พบว่าบุคลากรสายคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศยังเป็นที่ต้องการของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอยู่มาก ซึ่งการผลิตบุคลากรสายดังกล่าว ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ดังจะเห็นได้จากศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2547 อ้างถึงใน ทิพวรรณ, 2549 : 132) ที่กล่าวถึงการขาดแคลนของบุคลากรในสายงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของสง่า กิ่งเมืองเก่า (2541) เรื่อง การจัดการสารสนเทศสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ของจังหวัดขอนแก่น ที่กล่าวถึงความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านคอมพิวเตอร์ แต่ปัจจุบันยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถโดยตรง สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550 :1-1) ระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นผลให้การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นไปอย่างไร้ทิศทาง ขาดกลยุทธ์และเป้าหมายที่ชัดเจน ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพรวมทั้งการพัฒนาระบบสารสนเทศระหว่างองค์กรไม่สอดคล้องกันทำให้ยากต่อการเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดการใช้ข้อมูลร่วมกันในอนาคต

การฝึกอบรมจึงนับว่ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของบุคคล ช่วยให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและเจตคติที่ดีในการทำงานดีขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ในการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของตนเองให้มีความชำนาญ และตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็ว โดยมีเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวช่วยในการดำเนินการ จากการศึกษาข้อมูลการใช้งานคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550: 2-16) พบว่า ลักษณะการใช้งานสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ 99.00% ใช้คอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์

เอกสารรายงาน รองลงมาคือใช้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาข้อมูลและการติดต่อสื่อสารด้วยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นความต้องการในการพัฒนาบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเน้นไปที่การฝึกอบรมเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มสมรรถนะทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับบุคลากรในองค์กร มีการฝึกอบรมภายใต้โครงการฝึกอบรมระยะสั้น เน้นเฉพาะเจาะจงกับสิ่งที่ต้องการนำไปใช้เท่านั้น

จังหวัดเลยเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการแบ่งการปกครองออกเป็น 14 อำเภอ 89 ตำบล มีการจัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งหมด 101 แห่ง ซึ่งบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย ต่างมีความจำเป็น และต้องการนำคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการบริหารและดำเนินงานภายใต้ท้องถิ่นของตน เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย ให้เป็นไปตามความต้องการและสอดคล้องกับบริบทการใช้งานของบุคลากรในหน่วยงาน ผู้วิจัยจึงใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ในครั้งนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้งานคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย

1.2.2 เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย

1.2.3 เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับฝึกอบรมบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย

1.2.4 เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น

1.2.5 เพื่อหาความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับฝึกอบรมบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย อยู่ในเกณฑ์ดี

1.3.2 ความพึงพอใจของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย ที่เข้าฝึกอบรมหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความพึงพอใจระดับมาก

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.4.1.1 กลุ่มบุคลากรสำหรับวิเคราะห์ หาสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้งานคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ประชากรได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย ที่ทำงานในสายสำนักงาน คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบโควตา จำนวน 74 หน่วยงาน หน่วยงานละ 5 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 คน

1.4.1.2 กลุ่มบุคลากรสำหรับวิเคราะห์ หาสมรรถนะทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ประชากรได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย ที่ทำงานในสายสำนักงาน คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบโควตา จำนวน 77 หน่วยงาน หน่วยงานละ 4 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 308 คน

1.4.1.3 กลุ่มบุคลากรสำหรับเข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็น วิเคราะห์ความต้องการเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรมทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ประชากรได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 46 หน่วยงาน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 47 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1) เป็นบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สายสำนักงาน สังกัดหน่วยงานเทศบาลหรือองค์การบริหารตำบล ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดเลย

2) มีประสบการณ์การทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างน้อย 1 ปี

1.4.1.4 กลุ่มผู้เข้าฝึกอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น ประชากรได้แก่ บุคลากรสำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1) เป็นบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สังกัดหน่วยงานเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดเลย

2) ทำงานในสายสำนักงาน ตำแหน่งประชาสัมพันธ์หรือตำแหน่งที่เกี่ยวข้อง มีประสบการณ์ในการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างน้อย 1 ปี

3) มีความรู้พื้นฐานการใช้งานคอมพิวเตอร์

1.4.2 เนื้อหาการฝึกอบรม เป็นเนื้อหาการฝึกอบรมระยะสั้น ด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ หัวข้อการพัฒนาเว็บไซต์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.4.2.1 การออกแบบเว็บไซต์ เนื้อหาประกอบด้วยการใช้งานคอมพิวเตอร์ระดับพื้นฐาน การสร้างโฟลเดอร์ ความรู้เรื่องการพัฒนาเว็บไซต์ ขั้นตอนการพัฒนาเว็บเพจ และการออกแบบหน้าเว็บเพจ

1.4.2.2 การเตรียมภาพสำหรับการพัฒนาเว็บไซต์ เนื้อหาประกอบด้วย มุมมองของหน้าจอโปรแกรมแต่งภาพ การใช้เครื่องมือในการแต่งภาพ การย่อ-ขยายภาพ ประเภทของไฟล์ภาพ การบันทึกไฟล์ภาพ การทำ Banner ภาพ การตกแต่งภาพ การทำงานเกี่ยวกับตัวอักษร การใช้งาน Layer สำหรับจัดวางตำแหน่งภาพและข้อความ และการทำภาพพื้นหลัง

1.4.2.3 การพัฒนาเว็บไซต์ เนื้อหาประกอบด้วย ความรู้เรื่องส่วนประกอบของหน้าจอโปรแกรมใช้งาน มุมมองหน้าจอการทำงาน การเปิดไฟล์และการบันทึกไฟล์เว็บเพจ การพิมพ์ตัวอักษรและรูปแบบการจัดตัวอักษร การ Preview ดูผลการทำงาน การเติมสีพื้นและสีตัวอักษร การสร้าง Site การแทรกคำสั่งข่าวจาก RSS และการแทรกคำสั่งแสดงราคาน้ำมัน การเปิดใช้งานตาราง การจัดตำแหน่งตาราง การกำหนดความกว้างและความสูงตาราง การเลือกตาราง แถว และเซลล์ การแทรกแถวและคอลัมน์ การลบแถวและคอลัมน์ การผสานเซลล์ การแยกเซลล์ การใส่ภาพหรือสีพื้นหลังให้กับตาราง การเชื่อมโยงข้อมูล การเชื่อมโยงข้อมูลภายในและการเชื่อมโยงข้อมูลภายนอก การเชื่อมโยงข้อมูลผ่านรูปภาพ การกำหนดรูปแบบหรือสัญลักษณ์การเชื่อมโยง และการสร้าง Jump Menu

1.4.2.4 การ Upload ไฟล์ เนื้อหาประกอบด้วยการสมัครชื่อ Domain การสมัครพื้นที่เว็บไซต์ฟรี และการ Upload ข้อมูลขึ้นบนเว็บไซต์

1.4.3 รูปแบบการฝึกอบรม เป็นการฝึกอบรมระยะสั้น ในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

1.4.4 ระยะเวลาดำเนินการฝึกอบรม 23 - 25 ธันวาคม พ.ศ. 2552

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 หลักสูตรฝึกอบรมทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง หลักสูตรฝึกอบรมที่มีเนื้อหาฝึกอบรมเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย เนื้อหา การออกแบบเว็บไซต์ การเตรียมภาพสำหรับการพัฒนาเว็บไซต์ การพัฒนาเว็บไซต์ การสมัครพื้นที่ฟรีและการ Upload ไฟล์

1.5.2 หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง หลักสูตรฝึกอบรมทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับฝึกอบรมบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย

1.5.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกัน ระหว่างนักวิจัยและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย โดยใช้กระบวนการวิจัยในการแสวงหาความรู้ และความร่วมมือจากทุกฝ่าย และเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยร่วมกัน

1.5.4 ผู้เข้าฝึกอบรม หมายถึง บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย ที่เข้าร่วมฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น

1.5.5 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การฝึกอบรมโดยเน้นการฝึกปฏิบัติ ให้ผู้เข้าฝึกอบรมฝึกปฏิบัติจริงกับเครื่องคอมพิวเตอร์ในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์

1.5.6 สมรรถนะทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของผู้เข้าฝึกอบรม ซึ่งเป็นผลมาจากการฝึกอบรมตามหลักสูตรการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น โดยมีผลการวิเคราะห์ 3 ด้านคือ

1.5.6.1 ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ฝึกอบรม

1.5.6.2 ด้านทักษะพิสัย ได้แก่ ทักษะ ความสามารถ ความชำนาญในเนื้อหาที่ฝึกอบรม

1.5.6.3 ด้านจิตพิสัย ได้แก่ จิตนิสัยที่ดีในการประกอบวิชาชีพ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย มีการพัฒนาสมรรถนะทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มขึ้น

1.6.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย มีหลักสูตรฝึกอบรมทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของบุคลากรในหน่วยงานของตน

1.6.3 หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับประโยชน์ ในด้านการวางแผนพัฒนาบุคลากรด้านการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น ๆ ต่อไป

1.7 ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัย

บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย มีการพัฒนาสมรรถนะทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มขึ้น มีหลักสูตรการฝึกอบรมทางด้านคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับบริบทและการทำงานขององค์กรของตนเอง สามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานและพัฒนาหน่วยงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านการบริหารจัดการของภาครัฐตามนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา